

dende og afsluttende kapitler om verdenshandelen samt de nyttige »affaldsprodukter« fra oliefremstillingen i form af foderkager og -skrå. Specielt påpeges, hvordan soyaens altdominerende rolle måske kan blive truet om nogle år af raps, efterhånden som nye og mere fodervenlige rapsorter vinder frem. Soyabønnerne udgør dog foreløbig en stigende del af verdensproduktionen af oliefrø. En litteraturliste med et tusinde henvisninger kompletterer værket.

Kr. M. Jensen

McDonald P. Benjamin: *Investment projects in agriculture: principles and case studies.*

Longman, Harlow 1981. XXIII, 297 s., 24 cm. £29.95.

Bistandsmidler til landbrug overstiger nu langt ti mia. \$ om året. Da midlerne ofte anvendes til projekter, er der god brug for en bog om sådannes planlægning og analyse.

De fleste aspekter af emnet gennemgås i bogen. Udviklingsstadier for et projekt, principper for projektformulering samt projekters design og analyse. Der anvendes mange eksempler fra det virkelige liv, specielt FAO og Verdensbankens virksomhed. Det er en bog med en nyttig mission.

Sofus Christiansen

Werner Richter: *Neue Wege der Stadtplanung in ariden Räumen des Nahen Ostens: Beispiele aus dem Bereich der israelischen Pioniergrenze. (Geographische Luftbildinterpretation, 5).*

Bundesforschungsanstalt für Landeskunde und Raumordnung, Bonn-Bad Godesberg 1983. 68 s. ill. 30 cm. DM 39,-.

Som emne for en flybilled-tolkning har man i dette nummer valgt et par byer i det sydlige, tørre Israel, dels den i 1949 efter den arabiske befolknings flugt tomme by Be'er Sheva og dels den i 1962 grundlagte Arad. Hensigten med disse byetableringer har været bl.a. et ønske om en regrupping af den voldsomme strøm af indvandrere, der efter 1948 fortrinsvis slog sig ned på den efterhånden trange kystslette mod Middelhavet, men et formål har også været strategiske hensyn for at mindske den militære sårbarhed i denne del af landet. Planlæggerne har til gengæld fået chancen for at udlægge en ny bytype, hvor der er taget hensyn til de ekstreme klimatiske forhold. Ved anlæggelsen af Arad har det også spillet ind, at der var store uudnyttede råstoffer omkring det Døde Hav.

Viggo Hansen

J. T. McMullan, R. Morgan and R. B. Murray: *Energy resources. 2. ed.*

Arnold, London 1983. VI, 191 s. ill. 22 cm. £6.95.

I den korte og lettilgængelige gennemgang af energiproblematikken fokuserer de tre forfattere først på forholdet mellem reserver og forbrug. Prognoserne går på, at olien topper som energikilde ved år 2000, kullene i det 22'årh., hvorefter forsyningen bliver overladt til fusionsprocesserne.

Derpå behandles solenergien og dens oplagring i kul og olie, energiens omdannelse fra en form til en anden samt muligheder for lagring af energi. I tre kapitler omtales endvidere udnyttelsen af først de fornybare ressourcer fra sol, vand, vind, jord og biomasse, dernæst af de fossile energikilder og sidst af kerne-energi.

Kr. M. Jensen

R. D. Hill: *Agriculture in the Malaysian region.* - (Geography of world agriculture; 11).

Akadémiai Kiadó, Budapest 1982. 233 s. ill. 25 cm. \$ 24,-.

Malaysia - i videste forstand - har i det mindste fem landbrugssystemer repræsenteret: Flyttemarksbrug, vandet risavl, småplantagebrug, egentlig plantagebrug og en intensiv småbrugstype med husdyr. Området har yderligere en historisk interessant baggrund, dels i kolonial påvirkning, dels ved helt lokale udviklinger.

Alle disse forhold behandles af Hill i fascinerende detalje, men fastholdt i en stram disposition.

Bogen er meget nyttig og læseværdig, ind imellem direkte spændende (dog undertaget afsnittet om IGU-typologien, som er temmelig svært uden en Kostrowcki-oversigt ved hånden). Som grundlag for studier af regionen er bogen af værdi, også for ikke specielt landbrugsinteresserede.

Sofus Christiansen

Yehuda Karmon: *Israel: eine geographische Landeskunde. (Wissenschaftliche Länderkunden, Bd. 22).*

Wissenschaftliche Buchgesellschaft, Darmstadt 1983. XX, 300 s. ill. 11 s. tav. & 1 kort. 22 cm. Pris ikke oplyst.

Dette led til forlagets udmærkede og uundværlige serie af regionale monografier er i modsætning til de fleste andre ikke et originalværk, men en revideret og a jourført version af en mere end 10 år gammel engelsk udgave. Første halvdel giver et overblik over »konstante elementer« (biofysiske forudsætninger), over »arv og fortid«

(historiske forudsætninger) og »staten Israel«. Det sidste af disse tre kapitler er en kulturgeografisk gennemgang af befolkning, bebyggelse, erhverv o.s.v. - også i denne udgave får landbrug mest plads og de andre erhverv en stedmoderlig behandling. Den anden halvdel er en gennemgang af de enkelte dele og landskaber. I denne nye udgave er både tekst og illustrationsmateriale reduceret en hel del; specielt er det beklageligt at en del af de udmærkede tematiske kort er taget ud (der er dog stadig 34). Hovedparten af de 25 tabeller er ligesom de 43 velvalgte s/h fotografier samlet (lidt gammeldags) bag i bogen. Bogen er velforsynet med referencer til anden litteratur. Et udmærket »folde-ud-kort« (1:500000) er lagt løst ind i bogen (ingen lomme) - så det forsvinder desværre hurtigt. Denne bog er stadig helt central i den geografiske litteratur om Israel.

Henning Morch

Agricultural and rural development in Indonesia Ed. by Gary E. Hansen.

Westview Press, Boulder, Colo. 1981. XIV, 312 s. 24 cm. £13,-.

Landbrugsudviklingen i Indonesien tiltrækker interesse for mange, måske specielt de, der har stiftet bekendtskab med Geertz' teori om »agricultural involution«. I den foreliggende bog er samlet femten bidrag omkring nævnte emne og tilknyttede problemer, grupperet i syv afsnit med indledning. Det er svært at fremhæve enkelte af dem, da de hænger nogenlunde sammen, men en kerne ligger i behandlingen af den »grønne revolution«. Den har haft varierende grader af succes i Indonesien, men synes at have medført en ret generel kommerialisering, der har brudt »involutionen«. Landbruget intensiveres nu ikke bare for at opretholde de nødvendige forsyninger med et voldsomt stigende arbejdspress til følge. Bogen er nødvendig for Indonesien-interesserede, og til vurdering af »grøn revolution« er den meget nyttig.

Sofus Christiansen

A geography of Hong Kong. Eds. T. N. Chiu and C. L. So.

Oxford University Press, Oxford 1983. 294 s. fig. 26 cm. ca. £8,-.

Den kun 1060 km² store britiske kronkoloni Hongkong (lidt mindre end Lolland) med dens godt 5 mill. indbyggere er et fortrinligt emne til at demonstrere menneskets rolle som omformer og organisator af et oprindeligt naturmiljø til et urbant miljø

med følgende store virkninger på den humane økologi og livskvaliteterne. Netop på baggrund af det intime sammenspil mellem relief, jordbund, klima og vegetation og virkningen overfor urbaniseringen kan det måske undre, at udgiverne ikke har taget denne tråd op, men i stedet for behandlet de forskellige økologiske faktorer i særskilte kapitler efter den gængse regionale recept. Man kan gætte på, at det har været tilstedeværelsen af de mange lokale eksperter, der har foranlediget denne udgivelsesform. De 15 forfattere er nemlig alle tilknyttet det geografiske institut ved University of Hongkong og bidrager da også derfor med en meget omfattende eksakt viden, bygget på feltundersøgelser, om det økologiske og økonomiske grundlag som Hongkongs erhvervsliv og urbanisering bygger på. Hver især har de benyttet et stort illustrativt materiale i form af detailkort og diagrammer, der i nogen grad råder bod på manglen af et detaljeret topografisk kort. Brug af fotografier har man konsekvent udeladt. Man kan glæde sig over, at man her har fået en kilde til en koncentreret viden om Hongkong og slipper for at opstøve artikler fra vidtsprede tidsskrifter.

Viggo Hansen

Michael Senior, P. Olatunde Okunrotifa: A regional geography of Africa. Longman, Harlow 1983. 218 s. ill. 24 cm. £3.30.

Denne regionalgeografi er skrevet specielt til vestafrikanske skoler – den er en lærebog og følgelig meget skematisk og pædagogisk opdelt, spækket med spørgsmål. Teksten antyder et ret lavt niveau hos målgruppen – i Danmark ville det svare til 5-6 klasse, men danske børn ville næppe lade sig inspirere af den meget faktatungede fremstilling. For andre indeholder bogen en del interessante temakort fra de forskellige dele af Afrika; de alene kunne, taget ud og samlet, bidrage til de ofte svage atlas-fremstillinger af Afrika.

Peter Strømgaard

Soils of the Kisii area, Kenya. 3 Eds.: W. G. Wilemaker & H. W. Boxem. (Agricultural research reports, 922).

Centre for Agricultural Publishing and Documentation, Wageningen 1982. 208 s. ill. & 3 kort & 3 tav. i mappe. 30 cm. Hfl. 65,-. Soil survey rapporten koncentrerer sig om jordbundens fysiske og kemiske egenskaber, land kvaliteter og land evaluation. Medfølgende kort og tabeller hjælper i en meget koncentreret og let forståelig form

forståelsen af de aktuelle og potentielle udnyttelsesmuligheder i området. Den er meget instruktiv for studenter som er interesserede i den logiske struktur og indholdet af land evaluation teknikken, og præsenteres virkelig godt. Denne land evaluation er kvalitativ, grundet de komplekse problemer man støder på i forbindelse med vægtning og kombination af soil og land parametre.

Peter Frederiksen

Carl Christiansson: Soil erosion and sedimentation in semi-arid Tanzania: studies of environmental change and ecological imbalance. (University of Stockholm. Department of Physical Geography. Meddelande. A nr. 119).

Nordiska Afrikainstitutet, Uppsala 1981. XII, 208 s. ill. & 1 kort. 25 cm. Skr. 100,-. Bogen demonstrerer hvor relevant en geografisk baggrund kan være i studierne af soil erosion. Forfatteren viser god indsigt i kulturelle og naturmæssige problemstillinger i det semiaride Tanzania, og afhandlingen fremstår som et fint eksempel på hvorledes denne viden kombineres i form af en konkret regional analyse af erosionsproblematikken i nævnte område.

Fotografier og figurer er meget illustrative, og sproget præcist. De alvorlige erosionsproblemer i områder, og dets relation til natur- og kulturmæssige årsager i tid og rum præsenteres på en let forståelig måde, og er velunderbygget. Arbejdet er værdifuldt, ikke kun regionalt, men også fordi det anlægger en holistisk indfaldsvinkel.

Peter Frederiksen

W. T. W. Morgan: Nigeria.

Longman, London 1983. XX, 179 s. ill. 23 cm. £6.50.

Dette bidrag til den efterhånden enorme mængde litteratur om Nigeria er udgivet i en serie: »The World Landscapes«. Morgans i øvrigt udmærkede, og specielt natur- og bygeografisk orienterede beskrivelse, deles derfor lidt søgt op »Intrinsic landscapes«, »Human processes in the landscapes« og »Achieved landscapes«. Men forfriskende frigjort fra denne tilsyneladende udgiverbestemte inddeling beskriver forfatteren et bredt spektrum af emner indenfor Nigerias geografi. Geomorfologi, klima, økoregioner, historie og specielt bosættelsesmønstre og bygeografiske aspekter omtales. Landbrug omtales kun i forbindelse med arealudnyttelsens indflydelse på bosættelsesmønstret; anden halvdel af bogen rummer således kun by- og bebyggelses-

sesorienterede figurer og illustrationer. Mere dækkende ville det derfor nok være at betragte bogen mere som en naturgeografisk bebyggelsesgeografi. En ganske interessant kombination – aner man Mabo-gunjes indflydelse?

Peter Strømgaard

John Levi and Michael Havinden: Economics of African agriculture.

Longman, London 1982. VII, 175 s., fig. 23 cm. £3.95.

Titlen på denne lille bog er lidt misvisende; den handler ikke snævert om økonomi. Tværtimod opridses i de tre første kapitler f.eks. en udmærket geografisk og historisk baggrund for afrikansk landbrug. For geografer er den ret moderne behandling af emnerne arbejde, tid, land, kapital og ændring, eksport, landbrugspolitik og udvikling nok værd at stifte bekendtskab med. Især da bogen er letlæst og spændende. Den kan anbefales som en god indføring.

Sofus Christiansen

Karl-Günther Schneider und Bernd Wiese: Die Städte des südlichen Afrika. (Urbanisierung der Erde. Bd. 2).

Borntraeger, Stuttgart 1983. IX, 175 s. ill. 28 cm. DM 98,-.

Den her foreliggende dybtgående beretning om urbaniseringen i den Sydafrikanske Republik demonstrerer på en forbilledlig måde de store og næsten uoverkommelige løsningsproblemer, som byplanlæggerne i Sydafrika har været udsat for lige siden Boerkrigen og allermest i de sidste 20-30 år, hvor industrialiseringen har taget rigtig fart. Det store spørgsmål har hele tiden været, hvordan man kunne løse regimets problemer om at skaffe boliger og byfunktioner, hvori hver enkelt etnisk, social og økonomisk gruppering kunne indpasses. Det fremkomne resultat er da også blevet det størst tænkelige forsøgs- og demonstrationsfelt for moderne byplanlægning. Her fremvises der kapitalintensive skyskraberkvarterer, udstrakte squattersforstæder, mine- og industribyer, engelske havebymodeller såvel som boligkvarterer i skakbrætmonstret og rækkehusbyer med en sort millionbefolkning som i det ulykkelige Soweto. Beskrivelsen af alle disse bytyper og deres problematik i enhver henseende er givet by for by og ledsages af instruktive plantegninger med kvartersopbygning, arealbenyttelse og historisk udvikling, ligesom en omfattende brug af tabeller oplyser om befolkningens udvikling og beboernes etni-